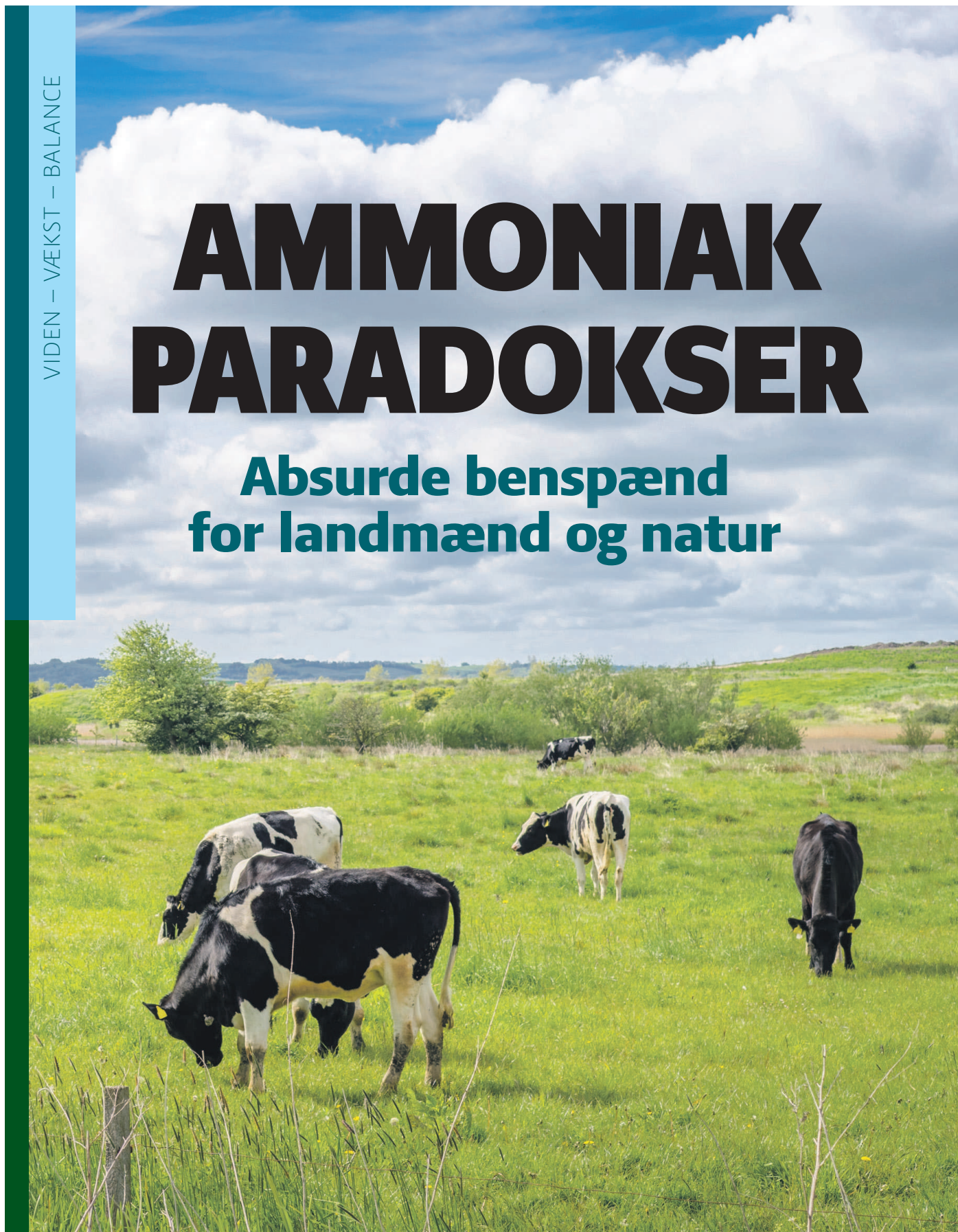

AMMONIAK PARADOKSER

**Absurde benspænd
for landmænd og natur**

Ammoniakkrav skader erhverv og natur

Martin Merrill
Formand
Landbrug & Fødevarer

Danske landmænd har i årevis levet med paradoksale ammoniakkrav, der som en tyv om natten kan fratage dem resultatet af års arbejde og alle fremtidsudsigter. Kravene forhindrer mange landmænd i at udvikle produktionen – men den forhindrer dem også i at bygge mere miljøvenlige stalde, at mindske udledningen af ammoniak til naturen og at lave ny natur.

Derfor har Landbrug & Fødevarer længe kæmpet for en mere målrettet regulering af ammoniakkravene.

For at sætte fokus på de absurde og paradoksale konsekvenser af de nuværende ammoniakregler har vi i foråret 2018 i LandbrugsAvisen givet en række eksempler på, hvordan landmænd kommer i klemme i en lovgivning, der både spænder ben for en konkurrencedygtig udvikling af landbrugsproduktionen og for etableringen af miljøvenlige stalde og ny natur.

Vi håber, at vores fokus på området vil få politikere og andre beslutningstagere til at få øjnene op for de steder, hvor reguleringen er ude af proportion - både i forhold til effekten for naturen og konsekvenserne for landmanden. Der er behov for at se ammoniakreglerne med nye briller og finde de løsninger, som sikrer både en god natur og et levende landbrug.

Ammoniakkreglerne er et klokkeklart eksempel på, hvordan love og regler får deres eget liv og vokser ud over deres oprindelige formål. Konsekvensen er en regulering, der ikke er målrettet, og som nogle gange ligefrem

modarbejder de overordnede mål.

Det kan vi ikke være tjent med.

Dansk landbrug har udviklet sig enormt over de sidste årtier, også når det gælder ammoniak. Vi har reduceret fordampningen fra stalde og marker med 44 pct. fra 1990 til 2015. Mindre kvælstof ryger op i luften som ammoniak og gør i stedet gavn i dyret eller for afgrøderne.

Og den udvikling skal fortsætte. Man kan ikke holde stille på en cykel – eller køre baglæns. Rejsen mod en endnu bedre dansk fødevarerproduktion – for miljøet, for dyrevelfærden og for erhvervet – kræver fremdrift.

Firkantede miljøregler må ikke blive en forhindring for udvikling. Vi skal i Danmark blive ved med at have en god og moderne husdyrproduktion, der kan være med til at sikre den indtjening og velfærd, som vi alle nyder godt af.

Derfor er der brug for nye ammoniakregler. De skal give rum til udvikling i produktionen, der hvor udledningen af ammoniak er af mindre betydning for naturen, men sætte ind mod ammoniakudledningen, der hvor den påviseligt har en effekt.

På den måde kan vi sikre, at der sættes ind der, hvor behovet er størst, og at den indsats, der gennemføres, rent faktisk gør en forskel for naturen. Det vil sikre en bedre balance mellem erhverv og natur.

Maj 2018

Vi kæmper for rimelige ammoniakregler for danske landmænd

Landbrug & Fødevarers faglige og politiske arbejde med nye regler for den specifikke ammoniakregulering har stået på i lang tid. Der har været fokus på behovet for ændringer af reglerne i forbindelse med arbejdet med både Fødevarer- og Landbrugspakken i 2015 og Naturpakken fra 2016, hvor det lykkedes at få et nyt beslutningsgrundlag for ammoniakreguleringen ind som en del af pakkens tiltag.

I Landbrug & Fødevarer varetages arbejdet med ammoniakregule-

ringen i afdelingen Miljø, Energi & EU, der er i tæt samarbejde med en række fagmedarbejdere på SEGES samt jurister og journalister på både Axelborg og SEGES.

Endvidere har den direkte dialog med medlemmer og deres konsulenter været en meget vigtig del af arbejdet. I en følgegruppe har vi samlet en række landmænd, der er berørt af ammoniakreglerne, for at diskutere de alvorlige problemer og mulige løsninger.

Ida M.L.D. Storm
Seniorkonsulent
Landbrug & Fødevarer

Karen Post
Chefkonsulent
Landbrug & Fødevarer

4 ammoniak-paradokser

I løbet af foråret 2018 har L&F i LandbrugsAvisen præsenteret fire væsentlige paradokser ved de gældende ammoniakregler.

Vi kalder det paradokser, fordi både miljøet og landbruget taber på de nuværende regler

Du kan læse artiklerne på de følgende sider

Alt eller intet

Side 4-5

Ude af proportioner

Side 6-7

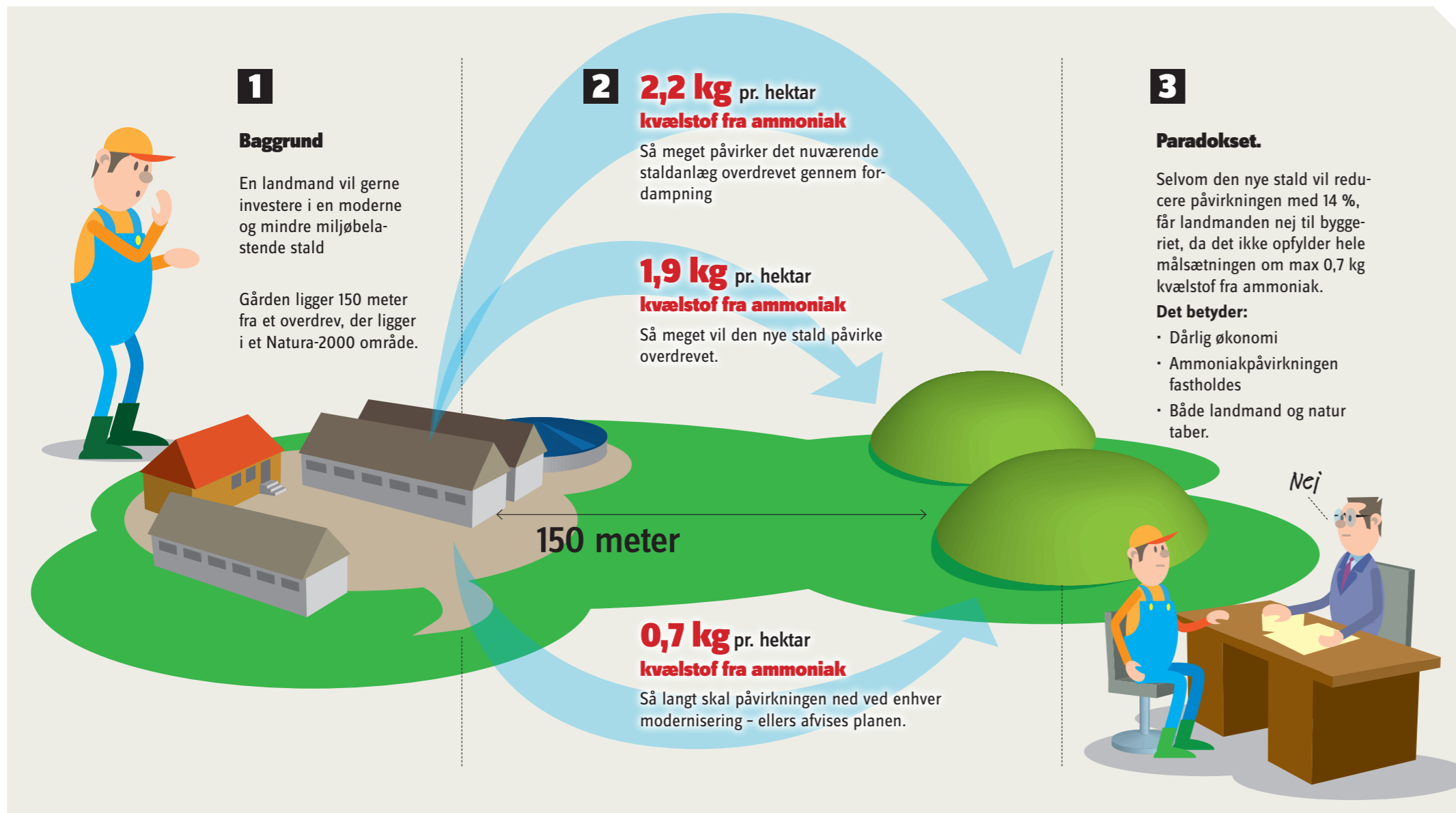
Marginal natur bremser store miljøforbedringer

Side 8-9

Usikkerhed bremser naturtiltag

Side 10-11

Landmandserfaringer

»Ingen vinder på, at jeg stopper produktionen«

Det er svært at forstå, at jeg ikke må udvikle produktionen på en måde, så både miljøet og velfærd for dyrene bliver bedre.

»Det er en svær situation, som selvfølgelig fylder meget hos mig.«

gang. Det er en svær situation, som selvfølgelig fylder meget hos mig. Jeg er 46 år, og ville jo gerne fortsætte som landmand og udvikle min produktion. Som landet ligger, er det umuligt», fastslår Michael Bay Hansen, der i dag kan ærgre sig over, at han har ladet §3-områderne afgræsse.

Usikker fremtid

Fremtiden på Rudbækgård er således usikker. En tilbygning til stuehuset for at give bedre plads til familiens børn er sat i bero. Og også de fem arbejdspladser er på sigt i spil. »Jeg håber, vi skal fortsætte med at producere mælk. Siger det ikke, forsvinder der selvfølgelig også nogle arbejdspladser, og smeden og maskinhandleren tjener heller ingen penge. Det vinder ingen på, så jeg synes, der må kunne findes løsninger, siger Michael Bay Hansen

Mælkeproducent Michael Bay Hansen forstår ikke, hvorfor ammoniakreglerne spænder ben for ham. Foto: Thyge Hansen

Kan ikke opfylde krav
»Lige gyldigt hvad jeg gør, så vil jeg ikke kunne komme ned på de maks. 0,7 kg ammoniak pr. ha., der er kravet. Jeg

har et projekt liggende med en ny stald til afløsning af den gamle. Det vil reducere ud-

ledningen af ammoniak med mere end en tredjedel, men stadig være langt fra nok til at opfylde kravene», siger Michael Bay Hansen.

»Min produktion bliver reelt værdiløs, og jeg sætter naturligtvis ingen nye projekter i

Ugens?

Er ammoniakreglerne en stor hindring for udvikling af blandede natur- og hedearealer?

LandbrugsAvisen 19.04.2018

Natur og landmænd taber på "alt eller intet"-tilgang

En ændring i reglerne for udledning af ammoniak fra 2011 gør det svært for flere landmænd at ændre i produktionen, selv når det faktisk vil være til fordel for naturen. Reglerne låser både landmænd og natur fast – og efterlader kun tabere.

Flere landmænd står med et paradoksal problem. De vil gerne bygge en ny og moderne stald, der vil være til gavn for både dem selv, miljøet og naturen. Men det kan ikke lade sig gøre.

I 2011 blev der nemlig indført

nye regler for, hvor meget ammoniak fra landmandens stald, der må lande på nærliggende naturområder. Derfor er det sådan, at der på de mest følsomme naturtyper som f.eks. højmoser eller kildevæld (kategori 1 og 2) kun må ende mellem 200 gram og 1 kilo ammoniakkvælstof fra landmandens bedrift pr. hektar pr. år.

Til sammenligning vil afføring fra en vild ræv med hvalpe tilføre mere end 10 kilo kvælstof årligt til et naturområde.

Enhver ændring i produktionen vil medføre, at landmænd skal leve op til disse nye skrappe ammoniakkrav. Det betyder, at det ikke kan lade sig gøre at lave forbedringer, der faktisk mindsker udledningen, hvis ikke kravene

opfyldes fuldt ud.

Paradokset opstår, fordi landmændene har bygget og udvidet deres produktion, inden reglerne blev indført i 2011. Det betyder, at de lovligt udleder mere ammoniak til naturen, end de nye krav tillader. Naturen kan også være opdaget, efter landmanden fik sin

Ammoniak fordamper fra staldanlæg og opfører sig på 2 forskellige måder:

- En del ryger højt op i atmosfæren og falder ned i andre landsdele eller i vores nabolande. Det reguleres i Danmark med generelle krav til stalde (BAT-krav) og med teknikkrav ved udbringning af husdyrgødning. Danmark har i EU forpligtiget sig til at nedbringe landets samlede ammoniakudledning med 24 % fra 2005 til 2020.
- En anden del afsættes tæt på stalden dvs. indenfor et par km. Det reguleres med specifikke krav for hvor meget ammoniak, der må lande på visse naturområder. Der er 3 kategorier af ammoniakfølsom natur:

godkendelse, og dermed pludselig hive tæppet væk under hele virksomheden.

Som det ser ud nu, har disse landmænd kun to valgmuligheder: at fastholde den godkendte produktion og den nuværende udledning af ammoniak i op til 30 år, indtil stalden er nedslidt, eller

at bringe ammoniakudledningen ned på de nye krav, uanset om det betyder, at store dele af produktionen skal nedlægges.

Der er ingen vindere

Reglerne om at nedsætte ammoniakudledningen fra landmænd i nærheden af naturen er lavet, fordi en mindre tilførsel af kvælstof fra ammoniak til et næringsfattigt naturområde ofte vil have betydning for naturens udvikling.

Men med ammoniakreglerne kan man stå i den groteske situation, at en ny stald ikke kan godkendes, selvom den vil betyde en økonomisk mere rentabel situation, vil give større dyrevelfærd og vil betyde, at ammoniakudledningen til naturområdet mindskes

Kategori	Naturtyper	Ammoniakkrav
1	Indenfor Natura 2000: Ammoniakfølsom habitat-natur, § 3 heder og overdrev	Max. totaldeposition 0,2 - 0,7 kg N/ha/år
2	Udenfor Natura 2000: § 3 heder større end 10 ha, § 3 overdrev større end 2,5 ha, højmoser og lobeliesøer	Max. totaldeposition 1,0 kg N/ha/år
3	§ 3 heder, moser og overdrev og ammoniakfølsomme skove	Krav til max. merdeposition fastsættes af kommunen. Kravet kan ikke være skrapere end en merdeposition på 1,0 kg N/ha/år

markant.

Der er mange metoder til at mindske ammoniakudledningen fra stalden. Nye og moderne stalde

kan konstrueres, så fordampningen af ammoniak bliver mindre, eller der kan anvendes f.eks. luftrensning, gyllekøling eller forsu-

ring. Men de miljøteknologiske træer vokser ikke ind i himlen.

Landmand og natur fastfryses

Byggeriet af nye moderne stalde kræver en regulering, der åbner for udvikling i stedet for at bremse den, for en ny stald kan ikke finansieres på udsigten til at skulle lukke produktionen ned.

På den måde er resultatet af de nuværende ammoniakregler, at man i stedet for at opnå forbedringer på flere områder rent faktisk fastfryser både landmanden og naturen i en situation, der på sigt kan betyde, at ingen af dem overlever. På den måde er der ingen vindere.

1

Baggrund

En landmand vil udvide og modernisere sine stalde. Det vil øge effektiviteten og mindske udledningen af ammoniak.

2

1,7 kg pr. hektar kvælstof fra ammoniak

Med det nye anlæg vil han påvirke et overdrev 300 meter væk med 1,7 kg kvælstof fra ammoniak pr. hektar. Men det kan han ikke få lov til...

13 kg pr. hektar kvælstof

Samtidig modtager overdrevet kvælstof fra andre kilder i udlandet og Danmark. Det udgør i gennemsnit 13 kg kvælstof pr hektar i Danmark.

100 kg pr. hektar kvælstof

... Han må der imod fuldt lovligt fortsætte med at gøde overdrevet med 100 kg kvælstof pr. hektar for at sikre foder til de køer, der plejer området.

10 kg kvælstof

Hvis en ræv med hvalpe slår sig ned på overdrevet, vil det påvirke med mere end 10 kg kvælstof

3

Paradokset.

Landmanden må gerne gødske med 100 kg kvælstof fra traktoren, men ikke påvirke med 1,7 kg kvælstof fra stalden. Landmanden er låst fast og kan ikke udvikle sin bedrift - men der er ingen forskel at se i naturen.

Landmandserfaringer

'Det er ekspropriation, bare uden erstatning'

Et område på 6.000 kvm kan koste Carl Lyngs et tocifret millionbeløb pga. ammoniakregler. Det er det værditab, landmanden fra Thyholm må imodese, hvis ikke kravene til fordampning af ammoniak til området ændres. Den skal ned på 0,7 kg pr. ha. pr. år, mener Miljøstyrelsen og Struer Kommune, der har udpeget området til ammoniakfølsom natur. Samtidig må Carl Lyngs dog gerne gøde området, der bruges til afgræsning, med 132 kg kvælstof om året.

Carl Lyngs frygter tab af et tocifret millionbeløb på grund af ammoniakregler. Foto: Thyge Hansen.

»Det understreger bare, hvor absurde reglerne er«, fastslår Carl Lyngs, der først i 2013 blev opmærksom på, at Naturstyrelsen havde udpeget området til ammoniakfølsom natur tilbage i 2010. »Jeg søgte om miljøgodkendelse til et nyt staldanlæg til mink, men fik afslag, da produktionen ikke må udvikles af hensyn til de udpegede områder. Det kom fuldstændig bag på mig, at området var udpeget, og at man ikke informerer og forsøger at finde en løsning, når man laver udpegninger med så store konsekvenser for en almindelig borger«, siger Carl Lyngs.

melig meget anderledes, end jeg havde troet«, siger Carl Lyngs.

Han har flere gange taget initiativ til dialog med Naturstyrelsen og Struer Kommune, bl.a. for at få påvist de planter, der angiveligt er årsag til, at området er udpeget som ammoniakfølsomt.

»Det kan sammenlignes med en ekspropriation, men det er bare uden erstatning. Får jeg ikke ændret afgørelsen, som jeg og mange andre landmænd er udsat for.«

Ugens?

Er debatten om ulve udtryk for et skolebarns landbrug?

LandbrugsAvisen 26.04.2018

Uproportionale ammoniakkrav lukker landbrug uden naturgevinster

Der mangler proportioner i de ekstremt hårde ammoniakkrav til stalde. Med lofter på få hundrede gram forholder de sig slet ikke til, om lofterne giver mening, hvis området samtidig belastes ti eller hundrede gange så meget fra andre kilder. Den tragiske konsekvens bliver, at landbrug afvikles uden nævneværdig gevinst for naturen.

Ammoniakreglerne i husdyrreguleringen er for firkantede, og de ender nogle gange med at blive et spil for galleriet.

Reglerne gælder uden undtagelser, selv i situationer, hvor det luftbårne kvælstof fra stalden er en bagatel i for-

hold til de øvrige faktorer, der har betydning for naturens udvikling.

Som det ser ud nu, kan ammoniakreglerne lukke en bedrift, fordi nogle hundrede gram ammoniakkvælstof fra luften rammer et naturområde. Det paradoksale er dog, at det selvsamme naturområde i visse tilfælde fuldt lovligt kan gødes med mere end 100 kg kvælstof fra gødningssprederen. Og reglerne er helt ufleksible - landmanden kan ikke vælge for eksempel at reducere sin gødningskvote med et par kilo for at leve op til ammoniakkravene til stalden.

Til sammenligning vil en ræv

med unger udlede mere end ti kilo kvælstof til naturområdet, hvis den slår sig ned.

Det viser med al tydelighed, at der mangler proportioner i ammoniakreglerne. De store omkostninger, ammoniakkravene medfører for landmanden og samfundet, står slet ikke mål med den effekt, det har på naturen.

Mange kilder til kvælstof

Denne paradoksale situation står ikke alene. Rigtig mange af ammoniakreglerne kræver en grundig oprydning og et kig med nye briller.

Der er også andre situationer,

hvor der stilles meget skrappe ammoniakkrav, selvom det kvælstof, der kommer fra ammoniak fra en nærliggende husdyrproduktion, er en bagatel, sammenlignet med andre kvælstofpåvirkninger.

Det kan f.eks. dreje sig om skråninger ned for dyrkede marker, hvor der vil være en påvirkning fra den gødning, der anvendes på marken, eller moser, der har et betydeligt tilløb af kvælstof fra marker og dræn.

Samtidig ligger den såkaldte "baggrundsbelastning" af kvælstof fra luften på i gennemsnit 13 kg i Danmark. Heraf stammer 2/3 fra

FULDT LOVLIGT AT GØDE

- Mange af de beskyttede naturområder i Danmark er såkaldte "halvkulturrealer", dvs. naturtyper som er opstået som følge af tidligere tiders landbrugsdrift.
- Overdrev, heder og enge, er ofte beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Reglerne i § 3 siger, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af arealerne - dvs. at man må opretholde den drift, man havde, før de blev beskyttet.
- Det betyder, at hvis et areal blev gødet før beskyttelsen, må man altså helt lovligt fortsætte dette i samme omfang som hidtil. Det kan fx være fordi man ønsker at sikre en god foderkvalitet til græssende husdyr, der samtidig hjælper med at pleje naturen.

udlandet - både fra udenlandsk landbrug og fra trafik og industri.

Der er brug for at lægge skyklapperne på hylden, hvis man vil opnå en større effekt for naturen.

Landmand og natur fastlåses

Men med de nuværende regler fastlåses man både landmand og natur. Set udefra kan det måske se ud, som om der bliver handlet, men reelt er det bare en masse hop på stedet. Landmænd tvinges til afvikling uden nogen synlige fremskridt for naturen.

Gammelt anlæg

3 kg pr. hektar kvælstof fra ammoniak til den lille skov

12.019 kg kvælstof fra ammoniak i alt til luften

2

I de 3 gamle stalde produceres i alt 36.000 grise og udledes samlet 12.019 kg kvælstof fra ammoniak til luften. Den lille skov på 1/2 ha ved gård C påvirkes med i alt 3 kg ammoniak-kvælstof pr. ha fra de tre gårde.

Baggrund

En landmand vil samle produktionen fra 3 små gamle stalde i én ny stor moderne stald

Nyt anlæg

5 kg pr. hektar kvælstof fra ammoniak til den lille skov

10.254 kg kvælstof fra ammoniak i alt til luften

3

Landmanden vil bygge én ny moderne stald. Samlet set er den bedste placering ved den gamle gård C.

I den nye stald kan der produceres 55.500 grise men udledes kun 10.254 kg kvælstof fra ammoniak. Men påvirkningen af den lille skov stiger til 5 kg ammoniak-kvælstof pr. hektar.

4

Paradokset

Selvom den samlede udledning falder, kan landmanden ikke få lov til at gennemføre moderniseringen. På den måde kommer de firkantede ammoniakregler til at spænde ben for den udvikling, der vil gavne miljøet.

2 kg står i vejen for at spare miljøet for 1.837 kg kvælstof

Landmandserfaringer

»Set i bakspejlet skulle jeg have plantet pil«

Da den store december-orkan i 1999 ryddede et stykke skov under Korslund Landbrug i Vendsyssel, overvejede ejeren, Flemming Kristensen, en overgang at plante pil eller poppel på arealet.

Han valgte i stedet at genetablere den lille skov, hvilket nu har vist sig at være en dyr beslutning. Hensynet til skoven er nemlig begrundelsen for, at Brønderslev Kommune har givet afslag på at opføre en slagtesvinestald. Kommunen vurderer, at skoven ikke kan tåle mere kvælstof, før den begynder at ændre tilstand.

»Det er et stykke genetableret skov, som har været godet for at komme i gang. Det er meget svært at forstå, at det skulle være følsomt i forhold til ammoniak. Det er under alle omstændigheder en meget beskedne ekstrabelastning i forhold til, at det nye anlæg

Et område genplantet skov koster Flemming Kristensen millioner på grund af ammoniakregler. Foto: Thyge Hansen

vil blive miljøvenligt», siger Flemming Kristensen, som ikke selv driver svineproduktion, men lejer staldene ud.

Han ville gerne lægge den planlagte slagtesvinestald i tilknytning til eksisterende anlæg for at udnytte den logistik, der allerede er etableret. Heller ikke en alternativ placering kunne godkendes, men Flemming Kristensen vurderer, at det tredje bud på en placering vil gå igennem.

»Her ligger der nogle gamle stalde, og der er foreløbigt positive meldinger fra kommunen, så jeg forventer da, at det går igennem. Det er vist kun en kirkelinje, der kan blive et problem».

Tab af arbejdspladser

Procesen har nu løbet i to år. De potentielle lejere til stalden transporterer nu grise over længere afstand til et slagtesvineanlæg.

»Det er selvfølgelig ikke sikkert, at de bliver ved at vente på mig. Måske finder de andre løsninger, men det bliver så ikke nødvendigvis i Vendsyssel, at arbejdspladserne ligger», siger Flemming Kristensen.

Forsikelsen på etableringen af stalden har kostet ham en stor lejeindtægt.

»Lejen vil skulle være cirka en mio. kr. om året, og det har jo kostet mig et par års leje plus udgifterne til arbejdet med de nye placeringer», siger Flemming Kristensen, som godt kan ærgre sig over, at han i sin tid ikke valgte at plante en energigrøde på det ryddede stykke skov.

»Havde jeg i stedet efter orkanen valgt at etablere pil eller poppel, havde jeg klart stået bedre i dags».

Ugens?

Vil det være et stort problem ikke at kunne bruge ammoniak til...

LandbrugsAvisen 03.05.2018

Ammoniakregler uden målretning spænder ben for miljøforbedringer

Små naturområder sætter barrierer op for den generelle udvikling mod moderne og mere miljørigtige stalde. De danske ammoniakregler betyder, at mere end hver tredje husdyrbedrift kan få problemer, hvis produktionen skal udvides.

Danske landmænd og hele den danske fødevareresektor har over de seneste årtier gennemgået en stor udvikling. De har bevist, at en øget fødevarerproduktion sagtens kan kombineres med et mere miljø- og klimarigtigt landbrug. Det er det, vi kalder for "mere med mindre".

Den udvikling skal fortsætte, så Danmark fremover kan producere fødevarer med et endnu mindre miljøaftryk for hver eneste liter mælk eller kilo flæskkesteg.

Desværre kommer mange danske landmænd i den situation, at ammoniakreglerne spænder ben

for byggeriet af nye, moderne stalde. Reglerne betyder, at små ubetydelige naturområder med lav naturværdi kan bremse den udvikling, der samlet set vil være en gevinst for miljøet.

Danske regler forhindrer miljøvenlig udvikling

Årsagen skal findes i de danske ammoniakregler, der sætter grænser for, hvor meget kvælstof fra ammoniak, der må lande på en lang række naturområder i Danmark, der er spredt over hele landet. Faktisk ligger ca. 40 % af alle husdyrbrug i Danmark mindre

end 300 meter fra et af disse naturområder. Mange af dem er små naturpletter med begrænset naturværdi og uden planer for forbedring eller pleje.

Denne natur er ikke beskyttet af EU-regler, men danske regler siger, at når en landmand vil udvide eller ændre sin stald i nærheden af sådan et naturområde, kan kommunen sige nej, hvis mervirkningen fra den nye moderne stald til det enkelte område bliver over 1 kg N/ha/år. Det gælder også selvom den samlede udledning falder.

Dermed bliver hensynet til et

tilfældigt lille naturområde uden nogen særlig naturværdi eller nogle særlige planer for naturudvikling prioriteret højere end en udvikling mod mere miljøeffektive stalde, som vil gavne hele landet.

Moderne stalde er lig med bedre miljø

For udvikling kræver plads. Der skal bygges moderne stalde, der kan afløse de gamle. De nye stalde giver en række muligheder for mere miljørigtig og effektiv produktion.

Det er ganske enkelt lettere at

SÅ MANGE LANDMÆND BERØRES

- Seges har estimeret antallet af landmænd, der er berørt af ammoniakreglerne.
- Omkring 300 husdyrbrug vil med deres nuværende størrelse og placering få krav om at reducere udledningen til kategori 1 eller 2 natur – fordelt ligeligt mellem de to kategorier af natur.
- Ca. 40 pct. af alle husdyrbrug ligger inden for 300 m af kat. 3 natur (inkl. potentielt ammoniakfølsom skov) og vil dermed med stor sandsynlighed blive bremset i et eller andet omfang, hvis de ønsker at udvide produktionen.

producere miljøvenligt på en stor, moderne gård end på en lille, gammel gård. Der er desuden tekniske løsninger, der kræver en stald af en

hvis størrelse, før de fungerer ordentligt. Og med en stor, effektiv produktion kan udgiften til teknologien fordeles på flere køer, kyl-

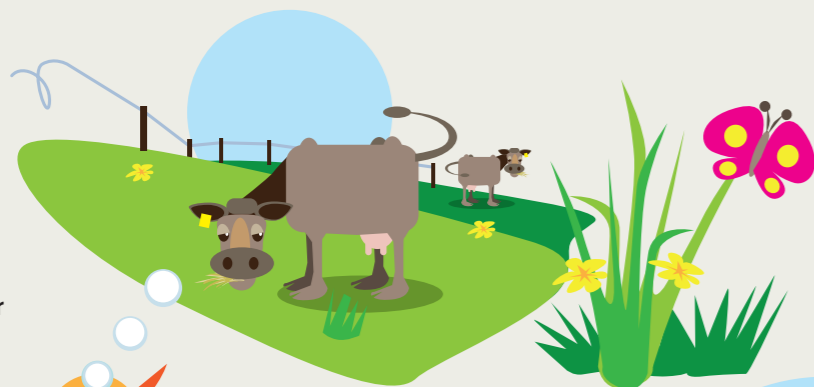
linger eller grise.

Men selvom udledningen af ammoniak vil falde både totalt set og per husdyr, så vil en ny stor stald med 50 pct. flere grise alt andet lige udlede mere ammoniak til det lille naturområde nær den nye stald.

Derfor kan landmanden komme i den situation, at selvom han vil skrotte flere gamle stalde og i stedet bygge en ny moderne stald med bedre miljøbeskyttelse og dyrevelfærd, så kan det ikke lade sig gøre.

1

Baggrund: En landmand vil gerne gøre noget godt for naturen på sin ejendom. Han overvejer at lade nogle køer afgræsse de nærliggende skråninger. Det vil give levesteder for sjældne blomster og insekter.

2

Men hvis skråningerne på grund af afgræsningen bliver til et overdrev, som er omfattet af reglerne om ammoniak fra stalde, kan det pludselig begrænse hans husdyrproduktion på gården. Måske ligefrem betyde, at han skal lukke gården efter nogle år.

3

Paradokset: For en sikkerheds skyld vælger landmanden at lade være med at lave naturtiltag på sin ejendom. De regler, som skulle beskytte naturen, betyder, at landmanden ikke tør gøre en indsats, som ville forbedre naturen.

Usikkerhed om ammoniakregler forhindrer naturtiltag

Velmente naturtiltag kan give landmænd store problemer. Både naturen og landmændene taber.

Danske landmænd ejer og forvalter en stor del af den danske natur. Samtidig er mange af vores beskyttede naturtyper som heder, overdrev og ferske enge afhængige af landbrugsdrift i form af afgræsning eller slåning for at sikre, at der ikke sker tilgroning. Landmændene lever omgivet af

naturen og vil gerne gøre en indsats for den. Glæden ved naturen er for mange landmænd en stor og vigtig del af det at være landmand. De nyder at se viben flyve over markerne i foråret, den blomstrende eng om sommeren eller flokken af agerhøns, der piler gennem græsset i efteråret.

Til gavn for naturen etablerer mange landmænd frivilligt naturtiltag som søer eller læhegn, indgår aftaler om pleje af naturområder eller deltager i større naturforvaltningsprojekter, hvor arealer tages ud og omlægges til natur.

Men på grund af ammoniakreg-

lerne er der stor risiko for, at et velment naturtiltag kan ende med at blive et alvorligt problem for den selvsamme landmand, der har gennemført naturtiltaget, eller for hans naboer. Det nye naturområde kan bremse mulighederne for at udvikle produktionen af grise eller køer og måske ligefrem betyde, at landmanden bliver tvunget til på sigt at nedlægge sin gård.

Derfor fravælger mange landmænd de naturprojekter, der ellers ville være med til at styrke naturens udvikling. De ammoniakregler, der skal beskytte naturen, bliver en forhindring for ny og bedre natur.

Ingen garantier mod ammoniakkrav

Natur er meget forskelligartet, og den forandrer sig hele tiden. En gammel kalkgrav kan med tiden udvikle sig til at blive værdifuld natur, hvis den overlades til sig selv. På samme måde kan tidligere marker og enge blive til overdrev, hvis de afgræsses i en længere periode.

Med de nuværende ammoniakregler kan naturen vokse ind i beskyttelse, når den udvikler sig. En kalkgrav eller en mark afkaster ikke ammoniakkrav, men det gør et overdrev. En sø kan også pludselig blive betragtet som ammoniak-

følsom, hvis der f.eks. er flyttet en salamander ind.

Og landmanden kan ikke få nogen garanti for, at den natur, han selv eller naboen har været med til at udvikle, ikke kan blive en stopklods for hans bedrift. Ingen kan sige, hvordan og hvornår et areal udvikler sig til beskyttet natur.

I takt med at flere og flere landmænd oplever, at naturområder på ejendommen spænder ben for en konkurrencedygtig udvikling af landbrugsproduktionen, er der opstået en stor bekymring hos landmænd om, hvilke vidtrækkende konsekvenser en positiv og frivillig indsats for naturen kan få.

»Gøre noget for naturen? Nej, det tør jeg ikke mere«

Som friluftsmenneske og passioneret jæger med mange års organisationsarbejde i Danmarks Jægerforbund fylder naturen meget i bevidstheden hos Lorens Peter Lorenzen.

Svineproducenten fra Avnbøl i Sønderjylland har gennem mere end 30 år som 10. generation på Tingvejgaard taget mange initiativer for at forbedre naturen på sin jord, bl.a. med beplantninger, der giver yngle- og fødemuligheder samt læ og skjul til vildt.

»Når man elsker naturen og ser nogle gode muligheder for at styrke den, gør man selvfølgelig det. Det har været en stor glæde at se, at mine initiativer har været til gavn«, siger Lorens Peter Lorenzen.

Nyeste projekt var etablering af en lille sø på 1.500 kvadratmeter i et hjørne af en mark. Landzonetilladelsen var på plads, men risikoen for, at området kan blive kategori-

Mere natur gennem etablering af en ny sø har Lorens Peter Lorenzen opnået på grund af ammoniakreglerne. Foto: Thyge Hansen.

seret som ammoniakfølsomt naturareal, har fået Lorens Peter til at opgive ideen.

»Jeg synes ellers, det vil være et fint naturtiltag med en lille sø. Det kunne være

med til at styrke biodiversiteten, men hensynet til mine naboer og kolleger betyder naturligvis mere.

Han fortsætter: »Der ligger nemlig en fjerkræproduktion og en minkfarm relativt tæt på. Laver jeg søen, så kan jeg komme til at blokere fuldstændig for deres udviklingsmuligheder. Det vil jeg simpelthen ikke risikere at være skyld i, siger Lorens Peter Lorenzen. Han råder landmænd til at

være uhyre forsigtige med at lave natur.

»Det klogeste er helt at lade være med at lave natur. Prisen kan blive alt for høj. Jeg går da også selv for tiden og fundrer over, om jeg for en sikkerheds skyld skal fjerne de beplantninger, jeg har lavet tidligere. Man fatter jo ikke, at det skal være nødvendigt at tænke sådan«, siger Lorens Peter Lorenzen, der håber, at eksempler som hans kan få politikernes øjne op for det groteske i reglerne.

Han udsteder derfor på stedet en åben invitation til alle politikere, der arbejder med landbrug og natur: »Jeg vil meget gerne indbyde dem til at komme og se, hvor søen skulle have ligget, og høre, hvorfor vi har nogle regler, der decideret afholder mig fra at lave mere natur, selv om jeg altså meget gerne vil.

Ugens?

Bliver Jakob Ellemann-Jensen en god miljø- og fødevarerminister?

Landbrugsavisen 10.05.2018

BESKYTTET NATUR

- Hvor hurtigt:** Der kan være stor forskel på, hvor hurtigt et område udvikler sig til beskyttet natur. Det kommer an på den tidligere anvendelse af arealet, og hvordan det plejes mv.
- Forskere** ved DCE (Nationalt center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet) har set på, hvor lang tid det tager for et naturområde at blive omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3:
 - vandhuller (1-5 år),
 - moser (mindre end 10 år med de rigtige vandforhold),
 - ferske enge og strandenge (10-20 år under optimale forhold),
 - overdrev og heder (typisk mere end 20 år).
- Forsøg:** I et konkret projekt på Fyn er det lykkedes Miljøstyrelsen at etablere artsrige overdrev inden for en tidshorizont på 11-23 år ud fra græsarealer.

Kilder: DCE, Videnskabelig rapport 246. Miljøstyrelsen, Pressemeldelse fra 25. januar 2018.

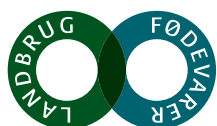
Resultatet af de nuværende ammoniakreglerne er derfor, at landmænd fravælger at lave frivillige naturtiltag på deres ejendomme.

Det er dybt beklageligt, da det jo strider mod både samfundets og landmandens ønske om mere og bedre natur. Der er derfor et stort behov for, at ammoniakreglerne ændres, så landmænd ikke straffes for at gennemføre naturtiltag.

Landmænd skal kunne nyde naturværdierne omkring deres bedrifter og med sindsro engagere sig i naturfremmende projekter uden at frygte for deres fremtid.

**Du kan læse mere
om ammoniakparadokser
og finde baggrundsmateriale
på www.lf.dk/aktuelt/ammoniak**

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk